

MEDEDELINGENBLAD
VAN DE
HISTORISCHE KRING
BLARICUM

Historische Kring Blaricum

Opgericht 14 mei 1982.

Bestuur

Voorzitter:	W.J.A. Visser	Hazeleger 27
Vice-voorzitter:	J.H. Rigter Lzn	Eemnesserweg 4
Secretaris:	G.Th. Adema	Schapendrift 9
Penningmeester:	R.P. Machielse	Windvang 27
Leden:	J.(Bob) Anink	Zwaluwenweg 3
	A J.G. Lindeman	Vliegweg 9b
	S.G. Nieuwenhuizen	Achterom 3
	Mw C.Ploeger-v.d. Gijp	Stachouwerweg 17
	A. Zaal	Stobbe 88
Ere-voorzitter:	A. van Keulen	

Werkgroepen

Afbeeldingen en geschriften

G.Th. Adema		
J.(Bob) Anink		
LW.M. de Jong	Schapendrift 45	Laren NH

Agrarischebedrijven

L.G. Calis	Windvang 17
N.J.J. de Jong	Dorpsstraat 16
J.H. Rigter	

Dialect

L.G. Calis	
J. Schaapherder	Meentweg 35 a
J.Th. Vos	Statenkamer 18
Mw M. ter Weyde	Schoolstraat 10

Klederdracht

Mw A M.Th. Boersen-de Jong	Schapendrift 35 a
Mw G. Nieuwenhuizen-de Jong	Achterom 3

(samenwerking met de werkgroep Klederdracht Eem- en Gooilaand)

Genealogie

Mw A M.Th. Boersen-de Jong		
Mw W. Gommers	Postbus 3059	3800 DB Amersfoort
M.W. de Graaf	Dotterbeemd 1	
LW.M. de Jong		

Blaricum rond 1840

Maria W.J.L Boersen	
G.Th. Adema	J.H.J. Anink
C.G. van der Gant-Verkroost	F.de Gooijer
LW.M. de Jong	R.P. Machielse
S.G. Nieuwenhuizen	G.A. Rigter
G. Rigter	W. Visser
J.G.M. Vos	

Redactie Mededelingenblad

G.Th. Adema	
Mw M.W.J.L Boersen Anna Paulownalaan 5	Naarden
LW.M. de Jong	
S.G. Nieuwenhuizen	

Beheerder 'Op den Deel': J.G.M.(Co) Vos Jzn

Kerklaan 1

HISTORISCHE KRING BLARICUM

MEDEDELINGENBLAD NR. 15. MEI 1992

Redactie: G.Th.Adema, Mevr. M.W.J.L.Boersen,
L.W.M.de Jong, S.G.Nieuwenhuizen.
Redactieadres: Schapendrift 9, 1261 HK Blaricum. Tel. 02153-15015.

VAN DE REDACTIE

In 'Hei en Wei' van juni 1987 schreef A.L.S. naar aanleiding van het eerste lustrum van de Kring: 'Voor ze het weten zullen de volgende vijf jaar weer verstreken zijn, en ongetwijfeld **weer** een huzarenstukje geleverd worden, en wie weet, misschien wel in eigen behuizing. Materiaal, ideeën en idealen zijn er genoeg.'

Ja, Ati heeft gelijk gekregen, dat blijkt bij dit tweede lustrum. Daarom een extra dik nummer, met terugblikken door voorzitter, ere-voorzitter en Jan Rigter. Maar de hoofdmoot is het artikel van onze voorzitter over zijn vader Roelof Visser en de eerste radio-verbinding met Indië. Dan de bekende rubrieken: Jaarverslag en Aanwinsten. Medewerker Frans de Gooijer vond een interessant stuk over een strijd tussen Laren en Blaricum over het schapenweiden in de winter. Verder iets over een klokluider, melkprodukten, modelbouw en een voorproefje van Kroniek II. Het volgende nummer verschijnt in november. Kopij graag vóór 1 oktober, dan heeft Ron Machielse nog tijd om het in zijn computer te verwerken.

Redactie

INHOUD

Van de voorzitter	2
Van de Erevoorzitter	3
Pioniers in de ether.....	5
Jaarverslag 1991	13
Overpeinzing van een Erfgooier	15
Boerenfolklore	15
Winterkost voor heideschapen.....	16
Aanwinsten archief in 1991.....	18
De klokkenluider van de Hervormde Gemeente van Blaricum	19
Een feestelijk jaar.....	21
Uit de Kroniek van Blaricum II	21
Stichting Regionale Geschiedbeoefening Noord-Holland.....	22
Van het Bestuur.....	23
<u>Modelbouw.....</u>	<u>24</u>

Verantwoording illustraties.

Voorblad: foto van ansicht.

blz. 2 - Oude gravure Blaricum. Coll. R.Machielse.

blz. 4 - Opening 'Op de Deel'. Foto Rombout Adema.

blz. 9 - Seinsleutel. Coll. S.N.

blz. 10 - Foto ontvangpost. Archief Philips Hilversum.

blz. 16 - Kop van nota Melkfabriek voor kruidenier T.Vos. Archief HKB.

blz. 17 - Schaapskooi op de Blaricumse hei. Foto G.A.

blz. 22 - Anstcht van de fontein op Crailoo. Coll. R.A.

blz. 24 - Foto model Gooise boerenwagen. Foto G.A.

Achterblad: Tekening van ontvangpost op de Meent. S.N.

Dit blad wordt bij alle 375 leden gratis bezorgd.

Overname van de artikelen alleen met toestemming van de schrijvers.

Archief: "Op de Deel", Brinklaan 2a. Geopend iedere zaterdag van 14.00 - 16.00 uur.

Contributie: f 17,50 per jaar. Rabobank Blaricum nr. 3084.25.707. Postgiro: 5463094

Van de voorzitter

Het is al weer 3 jaar geleden, nl in 1989, dat wij ons huis " Op de Deel" feestelijk openden. Daar was toen ook alle reden toe. Het was voor onze vereniging als het ware het afsluiten van een pioniersperiode. Het in vervulling gaan van een lang gekoesterde wens; een vaste basis, een eigen huis om van hieruit onze vereniging met de steun van u verder uit te bouwen.

Het is allemaal begonnen op de 14^e Mei 1982, de oprichtingsdatum van de HKB. Reden voor mij een ogenblik stil te staan en terug te kijken op de achter ons liggende 10 jaren. Weet u het nog, de eerste jaarvergadering op 18 Oktober 1982. De nieuwjaartoonstelling van 1983 in het gemeentehuis met zoveel positieve reacties uit de bevolking, dat deze verlengd werd tot 18 Februari en niet te vergeten de eerste dia-avond over oud Blaricum op 10 Oktober 1983. In Januari 1984 verscheen het eerste "Mededelingenblad" met als redactieleden Bert de Jong, Stef Nieuwenhuizen en Gerard Adema, die er ook nu nog deel van uitmaken. De "Open TVE-dag" in 1985. De uitgave van "De Kolonie" door Mw. M. Boersen. Een jaar later in 1986 de lezing van Mw. Gommers over de genealogie en de aanbidding van de eerste stamboom van de Familie De Graaf. Mei 1987: de eerste lustrumviering met de zo succesvolle schilderijtentoonstelling. Tenslotte in 1990 de uitgave van de "Kroniek van een Erfgooidersdorp"

Het zijn allemaal zaken die niet van zelf gaan, die alleen mogelijk zijn doordat deze gedragen worden door een kern van actieve leden, die hun enthousiasme in het verenigingswerk uitdragen dmv lezingen, dia-voorstellingen, artikelen, rondleidingen, maar ook klaar staan voor de noodzakelijke verenigingswerkzaamheden en zich erin gesteund weten door de leden.

Dat geeft ons de moed om vooruit te kijken, naar de komende jaren naar het derde lustrum. Want er is nog veel te doen en als u ons daarbij wilt helpen bent u van harte welkom. Willen wij onze doelstelling naar behoren uitdragen, dan zal het doelmatig ordenen van gegevens en goederen, naast onze normale activiteiten, een van de belangrijkste taken gaan worden. Een hobbel op deze weg die genomen moet worden is het vinden van extra ruimte voor een verantwoorde opslag van historische goederen van ons dorp. Wij zijn met ons onderkomen bijzonder ingenomen, en willen daar ook beslist niet weg. Maar als voorzitter zijnde moet je niet alleen omkijken, maar ook vooruit durven te zien. Onze collectie neemt in omvang toe, en dat is een goede zaak. Voorlopig kunnen wij ruimtelijk gezien nog vooruit. Daar zijn wij u, de schenkers, dankbaar voor. In deze zijn ook de kleine zaken van het dagelijkse dorpsgebeuren en goederen van onze voorouders waardevolle aanwinsten. Maar even noodzakelijk is het de gegevens, die nu nog te achterhalen zijn, vast te leggen voor later.

U ziet het, ook in de toekomst zullen wij in deze een beroep op uw medewerking moeten doen. Maar u kunt natuurlijk ook uit u zelf langs komen op de zaterdagmiddagen in "Op de Deel". Onder het genot van een kopje koffie, elkaar over toen te informeren, ideeën aan te dragen, maar misschien nog belangrijker: elkaar in vriendschap te ontmoeten en samen te werken aan het achterhalen van de historie van ons Blaricum.

Dat is mijn wens bij ons tweede lustrum.

W.J.A. Visser.

Blaricum rond 1743

Van de Erevoorzitter

Als "import" in ons mooie dorp werd ik op de volgende wijze betrokken bij het oprichten van een historische kring in Blaricum. In mijn HBS-tijd, doorgebracht in Amsterdam, Keizersgracht bij de Westertoren, had ik het geluk een leraar te treffen in natuurlijke historie, die zijn leerlingen wist te inspireren. Komend uit Waterland was ik een wat raar bekeken leerling van boerenafkomst. Hij echter was zeer geïnteresseerd in de flora van het weideland. Hij moedigde mij aan een verzameling te maken van planten van weiland, waterkant en rietlanden in herbarium.

Toen ik met enige moeite, inwoner werd van Blaricum en vernam dat een wildeplanten-tuin zou worden gerealiseerd, deed ik desgevraagd meteen mee. Ik ontmoette daarbij de in planten zeer geïnteresseerde Nel Claterbos, en sprak met haar erover dat er hier geen historische vereniging was. Zij zei dat dit al eens mislukt was, maar probeert U het eens. Aldus rolde ik in een andere oude liefde, nl. geschiedenis. Zij waarschuwde mij wel, dat ik behoedzaam moest optreden, zijnde import. Zij wees mij: "Ga praten met Piet van den Bergh, een echt Blaricumse familie, die weet alles van mogelijke gevoeligheden." Aldus geschiedde. Met een zestal anderen maakten we een lijst van een 60 personen, die mogelijk geïnteresseerd waren in de plaatselijke geschiedenis. Eerst zaten we bij "Moeke Spijkstra", later bij "d'Ouwe Tak". Op 14 mei 1982 werd de oprichtingsvergadering gehouden. De voorbereidingscommissie had mij gevraagd het voortouw te nemen. Ik hield een inleiding, en noemde twee motto's : Wie het verleden niet eert, is het heden niet waard; en een spreuk van koning Salomo : "Want hetgeen ontbreekt, kan niet geteld worden." Daarna sprak de heer Cerutti, de toenmalige voorzitter van TVE.

42 personen gaven zich direct op als lid. Dat was een groot succes. Ook de burgemeester reageerde spontaan. Zij nodigde ons meteen uit om op de eerstvolgende nieuwjaarsreceptie een kleine tentoonstelling te organiseren in het gemeentehuis, i.s.m. de heer Van Loon. En met wat opgescharreld boerengereedschap, en wat sieraden voor de vitrines van Bob Anink, lukte dat ook aardig. De burgemeester vermeldde in haar toespraakje op de receptie de oprichting van De Kring, waardoor we meer bekendheid kregen in de Blaricumse gemeenschap.

Door het samenstellen van Statuten en Huishoudelijk Reglement konden we door de Kamer van Koophandel officieel geregistreerd worden. Dat was ook van belang voor ingezetenen die oude voorwerpen aan ons archief wilden afstaan.

Door het vormen van werkgroepen was het mogelijk om een 20 à 25 leden te inspireren om verder te gaan met studie, kleine publikaties, ook in lokale bladen.

Ons eerste lustrum naderde, en dat vierden we door een tentoonstelling van werk van vele kunstenaars die in Blaricum gewoond en gewerkt hadden. We konden putten uit ruim aangeboden kunst uit privébezit, dankzij het vertrouwen dat we inmiddels genoten, en de steun van het gemeentebestuur, dat ook voor de verzekering zorgde. Een fotowedstrijd en werkstukken van de basisscholen completeerden het geheel, dat door de Commissaris de Koningin, Drs. R.J.de Wit, geopend werd.

Nu kwam de moeilijke kwestie naar voren : waar moeten we de inmiddels vele geschonken voorwerpen en geschriften goed opbergen, zodat anderen die ook konden zien en bewonderen. We hadden al een kamer op de zolder van het gemeentehuis. Maar toen hoorden we dat de vrijwillige brandweer ging verhuizen. De oude brandweerkazerne kwam dus vrij. Hoewel er meer gegadigden waren, werd, vooral door medewerking van de burgemeester, de ruimte gedeeltelijk aan ons toegewezen.

Precies op de dag van ons eerste lustrum, 14 mei 1987, hielden we een herdenking van de oprichting in "d'Ouwe Tak". Daar was ook het voltallige gemeente bestuur uitgenodigd. Mede door deze kennismaking kwamen de raadsleden steeds meer sympathiek tegenover de Kring te staan, wat later ook bleek bij het vaststellen van huur- en verbouwingkosten van de lege, kale brandweerkazerne. Die avond werden de drie wandel- en fiets-gidsen van Blaricum aan de aanwezige uitgereikt.

Een en ander werd formeel bevestigd in diverse raadsvergaderingen die ik bijwoonde; een ervaring apart!

Dankzij het vele werk van bestuur en leden, die met hulp van enkele plaatselijke ondernemers, de lege kazerne met de vervuilde betonnen vloer ombouwden tot een helder klein museum, met een nieuwe houten vloer, kon op 8 september 1989 "Op de Deel" feestelijk door de burgemeester geopend worden.

Als ik op een en ander terugzie bij het tot stand komen van de Kring, kom ik enkele mensen tegen die

een bijzonder positieve rol hebben gespeeld: Piet van den Bergh, de burgemeester als voorzitter van onze gemeentebestuur, de secretaris G.Adema, die toen juist met de VUT ging, en Jan Rigter, waar ik altijd welkom was om te praten. De anderen moge mij vergeven, dat ze niet in dit praatje genoemd werden, maar ik moet mij beperken. Wel moet ik nog noemen de uitgave van het boek van Maria Boersen over de Kolonie, en de Kroniek van Blaricum door Henri Klein.

De bijna 400 leden kijken echt uit naar ons "Mededelingenblad", dat iedere keer weer met wat interessants komt.

Nu tot slot van deze herinneringsopsomming het volgende : Inwoners van ons mooie dorp : Blijf ons steunen en gedenken.

Historische Kring : Ga voort. Er blijft nog wel wat te doen voor ons nageslacht. Still going strong ! Ik hoop het nog enige tijd aandachtig te kunne blijven volgen. Ben trots op jullie, die het doen en deden. Vier het tweede lustrum waardig. Blijf volhouden ten bate van onze gemeenschap.

"De Beukelaar"

A.van Keulen

Opening "Op de Deel"

Lammert Calis en Doortje Calis-Hoogeboom nodigen de burgemeester, mevr. A. Le Coultre, uit binnen te komen.

Pioniers in de ether

Wanneer je ziet hoe in de speelgoedwinkel voor een habbekrats een transistor-radiootje of een walkie-talkie te koop is, dan kun je je haast niet voorstellen, dat het middel 'radio' een wonder van menselijk vernuft is, dat nog nauwelijks een eeuw bestaat. Vanaf het moment dat de Schotse geleerde James Maxwell de verschijnselen van elektriciteit, magnetisme en licht vanuit één gezichtspunt verklaarde, en de Duitser Heinrich Hertz, daarop voortbouwende, proeven nam, waarbij hij tussen twee metalen bollen electro-magnetische golven heen en weer liet gaan, was de weg open die zou leiden naar de eerste radio-zenders en -ontvangers voor particulier gebruik. Omstreeks 1920 werd dit in Amerika een feit. Ons land volgde enkele jaren later.

Het heeft - nadat de radio was uitgevonden - toch nog wel een kleine 30 jaar geduurd, voordat men in staat was deze 'verre-sprekerij' (radio-telefonie) toe te passen.

Aanvankelijk werd alleen maar gedacht aan het overbrengen van telegrammen door middel van morsetekens. Bij morsetekens worden letters en cijfers voorgesteld door combinaties van punten en strepen. Met behulp van korte en lange stroomstoten die aan de zenzijde met een z.g. seinsleutel worden teweeg gebracht, brengt de telegrafist de signalen in de ether, die dan als korte en lange piepende, fluitende of knetterende geluidjes uit de ontvanger komen, en vervolgens worden vertaald in normaal schrift.

De afstanden die met de radiotelegrafie konden worden overbrugd, zijn gestaag gegroeid. De Italiaan Marconi liet in 1895 draadloos een belletje klingelen over een afstand van 9 meter. Zijn moeder was de enige getuige. In 1896 seinde de Rus Alexander Popov de naam 'Heinrich Hertz' in morsetekens over een afstand van 250 meter. Kort daarop overbrugde Marconi al 3 kilometer. In 1897 demonstreerde hij zijn radioapparatuur in Engeland. Hij seinde de letter 'V' ...- over een afstand van 5½km. De Duitse professor Adolf Slaby, die de demonstratie bijwoonde, heeft dit als volgt beschreven : 'Ik zal nooit vergeten, hoe wij in een kleine houten keet aan de Engelse kust zaten. Vanwege de harde koude wind zaten we met zijn vijven strak tegen elkaar gedrukt. De zender stond opgesteld op een eilandje dat we nog net konden zien liggen. Vol spanning luisterden wij naar het ontvangtoestel. Plotseling hoorden we, na het afgesproken vlaggesein, het eerste knetteren. De duidelijke morsetekens die onzichtbaar ons bereikten door dat geheimzinnige medium, de ether, de enige brug tussen ons en de planeten'. De overbruggingen werden steeds groter. Op 2 maart 1899 ging het eerste sein over het Kanaal van Engeland naar Frankrijk. In 1918 kon de 'draadloze' vrijwel de hele wereld omspannen.

In Nederland, met zijn koloniën in oost en west, besepte men al vroeg dat de draadloze telegrafie enorme voordelen kon opleveren. Door het Rijk en de Marine werden dan ook proeven genomen om draadloos in contact te komen met de koloniën. Een van de vele pioniers die zich in ons land daarvoor met succes inspanden, was de vader van de voorzitter van onze Historische Kring, de heer Roelof Visser. Zijn werksituatie was een tijdlang vrijwel gelijk aan die welke prof. Slaby bij zijn bezoek aan Marconi in Engeland aantrof. Dat was in de jaren dat hij in Blaricum werkzaam was. In een kleine houten keet op palen op de Meent aan de kust van de Zuiderzee, zocht hij contact met het eiland Java. De te overbruggen afstand was duizenden malen groter dan bij de proefuitzendingen van Marconi, en de ontberingen navenant.

En hier volgt dan het verhaal van Roelof Visser.

S.N.

De man van het draad-gedoe op de Blaricummer Meent.

De bouw van het huisje op palen op de Blaricumsche Meent in 1919 met daarbij een 18 meter hoge en 2 km lange antenne zal zeker menig blaricumer toentertijd nieuwsgierig hebben gemaakt naar wat daar gaande was. Zeker toen een korporaalseiner van de marine in Blaricum zijn intrek nam en s'nachts naar het huisje ging. De mensen in het dorp hadden nauwelijks enig idee van wat hij daar deed. Daar is het, in Mei 1919, na jaren van mislukte pogingen, voor het eerst gelukt rechtstreeks per radio een zender uit het toenmalige Ned.-Indië te ontvangen. Een gebeurtenis die in die pioniersperiode van het tot stand brengen van lange afstandsverbindingen per radio, wereldwijd de aandacht trok. Die marineman was Roelof Visser, vader van de schrijver van dit stukje, die al gauw in het dorp een bijnaam kreeg: "De man van het draadgedoe".

Van uit historisch oogpunt wil schrijver deze periode zoals zijn vader die ervoer weergeven. Een

impressie uit de beginjaren van de radio verkregen uit correspondentie, krantenartikelen en gesprekken in de huiselijke kring.

Inleiding

Het getuigde van een vooruitziende blik, toen in 1913 een kleine groep mannen onder voorzitterschap van vice admiraal b.d. I van den Bosch zich in een comité verenigden met het doel een plan te ontwerpen voor een draadloze verbinding tussen Nederland en West-Java. De rechtstreekse afstand was zo groot dat men tot de conclusie kwam dat vestiging van relais-stations in het buitenland nodig zouden zijn. Dit plan werd met weinig instemming door de regering ontvangen, omdat de afhankelijkheid van het buitenland in de continuïteit van de verbinding een ernstig bezwaar werd geacht. Ook latere voorstellen werden om de zelfde reden ter zijde gelegd. Intussen was de eerste wereldoorlog uitgebroken en al spoedig openbaarden zich toen de grote nadelen van Nederlands afhankelijkheid van buitenlandse kabelverbindingen ten aanzien van het telegraafverkeer met Nederlands-Indië. De Duitse kabel, welke Menado met Yap verbond en via Guam een verbinding over Amerika mogelijk maakte, werd vernield. Indië was daarna nog via Engelse kabels bereikbaar. Het verkeer via deze kabels werd danig bemoeilijkt door het Britse verbod code-woorden te gebruiken, de censuur en de grote vertragingen waarmee men voortdurend te kampen had. Zo stonden de zaken in 1917 toen men het denkbeeld van een rechtstreekse radioverbinding met Indië opnieuw opvatte, daarbij aandringend op een krachtig zendstation in Nederland. Ongeveer te zelfdertijd was bekend geworden, dat de Indische radiostations te Sabang en op Java berichten van het Duitse station Nauen hadden opgevangen. De directeur van de Deutsch-Niederländische Telegraphen Gesellschaft, J.J. Leroy, die door het uitvallen van de kabelverbinding Menado-Yap-Guam, geen emplot meer had, maakte van deze kennis gebruik, door aan de minister van koloniën een plan voor te leggen voor het realiseren van de zo dringend nodige radioverbinding met Indië. Hij stelde voor hem te machtigen met Telefunken in onderhandeling te treden over de oprichting van een krachtig zendstation op Java en tot het nemen van proeven in omgekeerde richting. De Permanente Commissie¹, om advies gevraagd, ontried een transactie met Telefunken zonder dat vooraf was nagegaan, welke mogelijkheden door andere grote ondernemingen in Engeland en Amerika konden worden geboden. Ondanks dit advies kwam de minister van koloniën met Telefunken tot zaken. Met de Hr. Ms. "Zeeland" kwam de zender in November 1917 in Indië aan. De opstelling kwam eind Juli 1918 gereed. De oprichting van het Indische Telefunken-station, met zoveel voortvarendheid begonnen, leidde evenwel tot geen enkel resultaat, omdat men in Nederland toen nog niet beschikte over de middelen om de uitgezonden seinen op te vangen. De ontvangst van de zeer lange golven stelde bijzondere eisen waarmee men hier nog geen ervaring had opgedaan. Men was derhalve aangewezen op hulp uit het buitenland. Telefunken bleek echter dan alleen bereid een ontvangstation in te richten, indien haar ook de levering van de in Nederland te gebruiken zendinstallatie werd gegund. Duitsland stelde "Geen zender dan ook geen steenkolen"² Teneinde raad is men voor deze voorwaarden gezwicht. Op 23 September 1918, twee volle maanden nadat de zender in Indië gereed was, werd de opdracht aan Telefunken tot levering van een volledige zend- en ontvanginstallatie gegund. Op de rijksbegroting was hiervoor een bedrag van 5 miljoen gulden aangevraagd. Om de verbinding een zo groot mogelijk rendement te geven moest men aan weerszijden gelijktijdig kunnen seinen en ontvangen, het geen alleen mogelijk is door zender en ontvanger op voldoende afstand van elkaar te plaatsen. De zender werd in Kootwijk en het ontvangstation in Sambeek gebouwd. Naast de door Telefunken opgestelde machinezender te Tjililin had men ook de beschikking gekregen over een boogzender opgesteld in de Malabarkloof nabij Bandoeng, welke door Dr. Ir. C.J. de Groot, hoofd van de Indische Radiodienst, uit in Amerika besteld materiaal, was samengesteld. Maar van een werkelijk gebruik van deze zenders kon nog geen sprake zijn daar men in Nederland nog niet over een ontvangstation beschikte. Ook Telefunken was in Duitsland niet in staat Indië te ontvangen. Dr. De Groot besloot toen zelf een ontvangtoestel te bouwen in het P.T.T. laboratorium te Batavia en deze aan boord te plaatsen van de via het Panamakanaal thuisvarende Hr. Ms. "De Zeven Provinciën" met het doel na

---

¹ Adviesorgaan van de minister.

² De Geschiedenis van de Rijkstelegraaf 1852-1952. Dr. E.A.B.J. ten Brink en C.W.L. Schell. Blz. 192-195.

te gaan tot op welke afstand ontvangst mogelijk was.³ Het lukte tot op een afstand van 17000 km - op zich zelf een recordafstand in die dagen - geregeld de uitgezonden signalen te ontvangen. Dat was 1 ½ maal de afstand Nederland-Indië. Het moest dus mogelijk zijn.⁴

Zoals Roelof Visser het zelf vertelde

Toen de trein in het najaar van 1918 stopte op het station Bandung en de korporaals-seiners van de Koninklijke Marine Verbrugge en Visser uitstapten werd hen duidelijk te verstaan gegeven dat zij er beter aan hadden gedaan niet te komen. Waarop Visser antwoordde "Daarvoor moet je bij onze commandant zijn" Het was de eerste kennismaking met Willem Vogt, telegrafist op het telegraafkantoor, belast om de marinemensen naar Dr. de Groot te brengen. Vogt, zo vertelde hij later, had zelf met de Hr. Ms. "De Zeven Provinciën" naar Nederland willen varen, teneinde met vervroegd verlof te kunnen gaan. De achterliggende reden was dat zijn vrouw niet goed tegen het tropenklimaat kon. De ontvangst bij Dr. De Groot was heel wat bemoedigender. Hij wenste de mannen geluk met hun uitverkiezing. Dr. De groot had om de twee beste radiotelegrafisten van de marine-radiodienst gevraagd, "dat moeten jullie dus zijn."

Visser schrijft op 1 Februari 1955 hierover aan de redactie van het marineblad "Alle Hens" als aanvullende informatie op een artikel over dit onderwerp:

"Gedurende de eerste wereldoorlog werd door Dr. De Groot getracht met een boogzender, opgesteld in Malabarkloof nabij Bandung een radioverbinding tussen Indië en Nederland tot stand te brengen. Deze proeven hadden geen succes. In Nederland en door Telefunken te Berlijn werd uitgeluisterd, maar zonder resultaat. Dr. De Groot besloot toen zelf een ontvanger te bouwen op het P.T.T laboratorium te Batavia en deze aan boord te plaatsen van de in 1919 via het Panamakanaal thuis varende Hr. Ms. "De Zeven Provinciën". Daartoe werd de assistentie van de marine-radiodienst ingeroepen en verkregen. Dit had tot gevolg dat de korp. seiner J. Verbrugge en schrijver dezes in het najaar van 1918 gedetacheerd werden op het ontvangstation "Tjankring" op de Bandungse hoogvlakte om - zoals de opdracht luidde - enige ervaring op te doen bij de ontvangst van lange golven (6-22 km) bij gebruikmaking van een rust en een werkgolf. Het is n.l. zo, dat beide golven vlak naast elkaar liggen en indien men op de rustgolf zou afstemmen, hoorde men de omgekeerde morse-tekens. Te Bandung aan gekomen was daar reeds aanwezig Luit. ter zee 1e kl. jonkheer Schörer, naar ik meen thans gepens. vice-admiraal. De bedoeling was met de aan boord van Hr. Ms. "De Zeven Provinciën" opgestelde ontvanger van Dr. De Groot op de thuisreis te trachten de verbinding met Indië vast te houden. Het ontvangtoestel werd opgesteld in de hut van Luit. ter zee 1^e kl. Schörer. Mijn collega en ik luisterden daar op de afgesproken tijden naar de Malabarzender."

Op de Stille Oceaan raakte "De Zeven Provinciën" het contact met Indië kwijt en trad de "grote stilte" in. Door op een andere golflengte af te stemmen slaagde Visser er in, tot zijn grote verbazing, het contact weer te herstellen. Dit tot ongenoegen van de officier, wiens instructie luidde: "Knoppen weer in de oorspronkelijk stand" waardoor de verbinding weer wegviel en Visser kort maar krachtig te verstaan werd gegeven uit de radiohut te blijven en aldus van zijn taak werd ontheven. De Groot had namelijk aan Schörer de opdracht gegeven dat de stand van de knoppen van de ontvanger niet mocht worden gewijzigd. Om zijn gelijk te bewijzen begon Visser, geholpen door de officier van machinedienst die draad uit het scheepsmagazijn ter beschikking stelde en met geleende spullen van de scheepstelegrafist - een eigen ontvanger te bouwen van zelfgewikkelde spoelen op hoedendozen, waarin de matrozenbaretten werden bewaard. Toen "De Zeven Provinciën" San Francisco aandeed was op dit toestel het contact met Indië hersteld. Visser gaf de berichten door aan de officier van de wacht, die tijdens de maaltijd aan de commandant vroeg wat de laatste berichten waren uit Indië. Deze had hij niet, waarop hij in kennis werd gesteld van de ontvangst. Visser werd in functie hersteld en mocht nu naar eigen inzicht de knoppen van het ontvangapparaat instellen. Inderdaad bleek achteraf dat er problemen

³ Aether no. 22. Geen Telefunken? Dan geen steenkolen. K. Cabout Blz 10-11.

⁴ Radionieuws, derde jaargang. 1920

Het radioontvangstation voor Indische signalen op de Blaricummer Meent. P.C. Tolk. Blz. 164

waren in Malabar en het noodzakelijk was over te schakelen op een andere golflengte.

Visser vervolgt zijn brief met:

"Deze verbinding werd inderdaad vast gehouden tot tussen Hai ti en Cuba opweg van uit het Panamakanaal naar New York. Later bleek, dat er een antennebreuk van de Malabarzender had plaats gevonden.

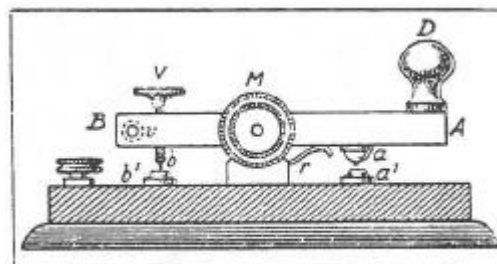
In Nederland aangekomen, op 1 April 1919, was er dus geen verbinding meer. Tijdens mijn oostverlof ontving ik een telegram mij onmiddellijk naar Blaricum te begeven en mij in verbinding te stellen met Hr. Dubois, Directeur van de N.S.F. te Hilversum (oud marine officier). De met de "De Zeven Provinciën" meegekomen ontvanger was opgesteld in een hut op palen op de Blaricumsche meentgronden. Het op palen staan bleek noodzakelijk, daar in de winter de Zuiderzee over de dijk stroomde en alles rondom de hut onder water zette. Er was een antenne van 2 km lang gespannen in de richting Oost-West op telegraafpalen van 18 mtr hoogte. De Hr. Schörer en de korp. seiner Verbrugge zag ik niet meer terug, wel de Hr. Noppen, electr. techn. ambtenaar van de Ned. Indische P.T.T., die zorg droeg voor het contact van uit Nederland met Dr. De Groot op de Malabarzender n.l. door het telegraferen van de bereikte resultaten. De ontvangpost te Blaricum behield het naamsein van "De Zeven Provinciën" en werd dan ook door Malabar opgeroepen met de roepletters PAA van PCK.

Op 23 Mei 1919 gelukte het mij het eerste radio-telegram uit Indië op te vangen en dit telegram gaf nadere bijzonderheden over de uitbarsting van de Garoet. De zender die toen werd opgevangen, was niet de Malabar boogzender, doch een inmiddels gereedgekomen z.g. machinezender, opgesteld in Tjililin, werkende op een golflengte van 6 Km. Enige dagen later werd ook de boogzender ontvangen, welke toen mededeelde voor het eerst weer in de lucht te zijn na herstel van de naar beneden gekomen zendantenne. Anderhalf jaar lang heb ik elke nacht in de radiohut op de Blaricumsche Meent naar Bandung uitgeluisterd en vele regeringstelegrammen opgenomen. Deze telegrammen werden door mij doorgestuurd naar de commandant marinekazerne in Amsterdam, waaronder deze dienst ressorteerde. De Hr. Noppen stuurde deze telegrammen door naar het Departement van Koloniën te Den Haag."

Verdere bijzonderheden

Voor zijn aandeel in het aantonen dat het mogelijk was Indië rechtstreeks te ontvangen kreeg Visser van de Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië Graaf van Limburg Stirum een eervolle vermelding. Het succes van de ontvangst op de Blaricumsche Meent kon de P.T.T. moeilijk verteren. In Sambeek was namelijk door Telefunken een ontvangpost gebouwd met een 1200 meter lange antenne gedragen door 7 geconstrueerde houten masten van 61,5 m. hoog en 2 ijzeren afhechtingsmasten ter hoogte van 15 m. en dure ontvangapparatuur. Het wilde maar niet lukken daar. Dat stak; die resultaten met een zo kleine investering in mankracht en apparatuur. Zozeer zelfs dat de directeur van het Blaricumse postkantoor, de Hr. Kakebeen, de opdracht kreeg geen te verzenden diensttelegrammen meer aan te nemen van de radiopost op De Meent. Dat ervoer Visser op koninginnedag 1919 bij de aanbieding van het dienstgelukstelegram van de Gouverneur-Generaal van Ned. Indië aan de jarige vorstin. Hij heeft het toen als gewoon telegram verzonden, hetgeen niet geweigerd kon worden. De kosten à f 7,50 had hij er graag voor over. De marine was daar wel goed voor.

Midden zestiger jaren, toen mijn vader al een tijdje met pensioen was, vroeg ik hem eens hoe hij te werk ging als hij werd overvallen door de bij telegrafisten zo gevreesde sein- of schrijf-kramp. "Gewoon van hand wisselen" was het antwoord. Spontaan gaf hij een demonstratie van zijn kunnen. Een seinsleutel, die als souvenier in het kabinet stond, werd op tafel gezet, de radio afgestemd op een morsezender en een blocknote bij de hand. Vader begon linkshandig de zender na te seinen en rechtshandig het ontvangen bericht op te schrijven. Halverwege de pagina werd er van hand gewisseld tot dat het blocknotevel vol was. In het

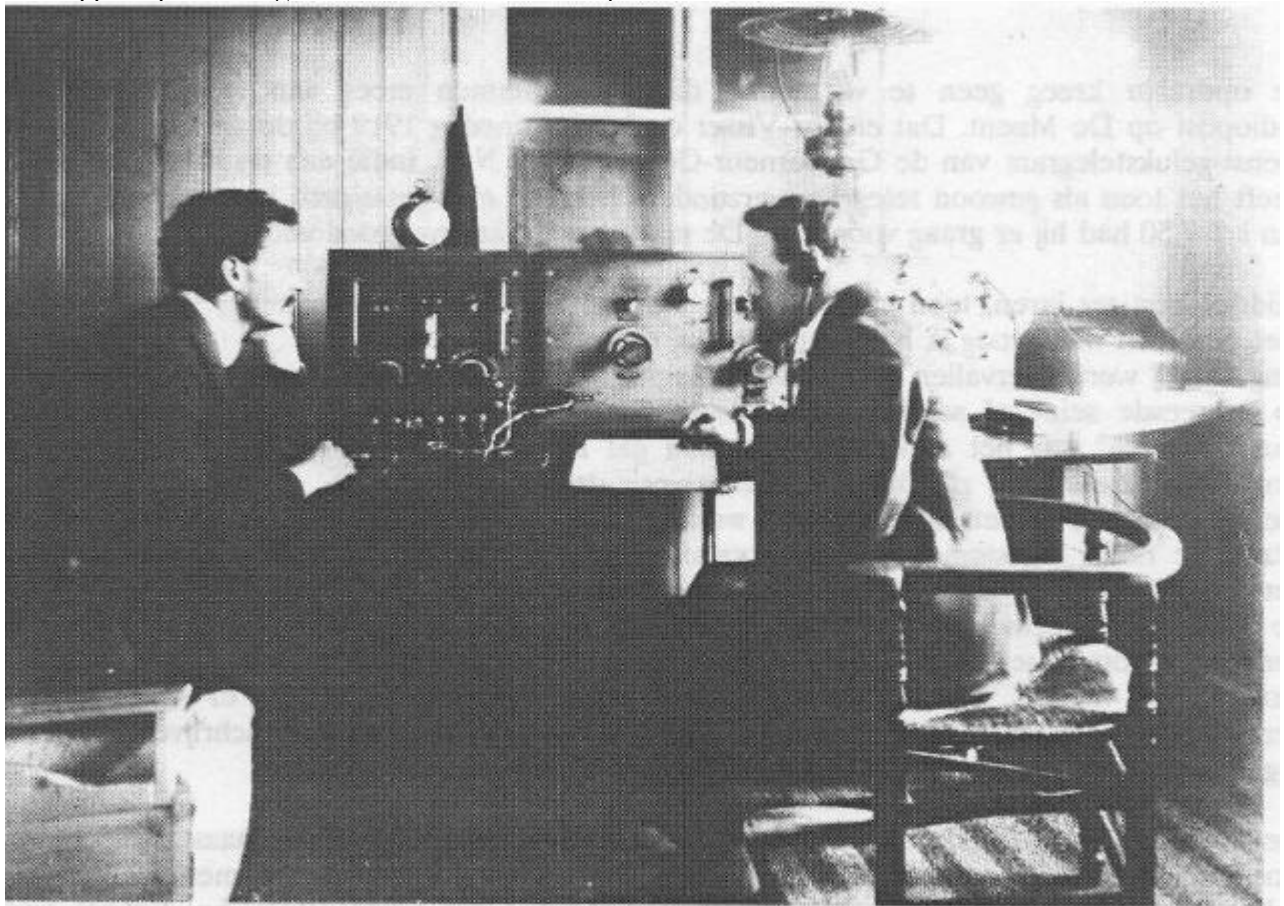
Morsetoestel.

handschrift was geen onderscheid te zien en er was geen letter gemist tijdens het wisselen. Ik stond verbluft. Het links- of rechts-handig schrijven en seinen tegelijkertijd vormde nog steeds geen enkel probleem voor hem.

Het ontvangen van de signalen was niet altijd even gemakkelijk omdat, naast atmosferische storingen, vaak ook andere morsezenders op de zelfde frequentie doorkwamen. Een getraind gehoor was een voorwaarde om het morsesignaal met het juiste seiners-handschrift onder dergelijke slechte condities vast te houden.

Naar de N.S.F.

Roelof Visser was op verzoek van de Heer Dubois, op 21 Maart 1920, in dienst getreden van de N.S.F. in de functie van plv. chef laboratorium. Van de marinecommandant te Amsterdam kreeg hij een geduchte uitbrander dat hij de dienst, de mannen zoals hij zo hard nodig had, ging verlaten. 14 Dagen na in diensttreding bij de N.S.F. kreeg Visser zijn eerste opdracht; namelijk het bouwen van de effectenbeurszender te Amsterdam⁵. Er brak toen, aldus mijn moeder, voor vader een drukke tijd aan. Tot laat in de nacht op de ontvangpost en 's morgens om 10 uur op de fiets naar station Bussum en met de trein naar Amsterdam. Er was daar alleen een grote kist met materialen, zonder enige aanwijzing. De bouw werd aan vaders inzicht overgelaten. Om de antenne tussen twee gebouwen te spannen werd een aanloopje op het dak genomen om over een steeg te springen. "Dat ging veel vlugger dan al die trappen op en af te gaan" werd er bescheiden bij verteld.

In de ontvangpost PAA.
Links Ir. Tolk, rechts R. Visser.

In 1920 krijgt de heer Vogt zijn uitgestelde Europese verlof en neemt zijn intrek bij familie in de Kroonstraat te Den Helder. Van hieruit begint de heer Vogt een briefwisseling met Visser te Blaricum.

⁵Op zoek naar nieuwe toepassingsmogelijkheden en na veel pionierswerk kwam de N.S.F. te Hilversum op het idee eem beurszender te bouwen die snel effecten- en valuta-waarden kon doorgeven. Het werd een succesvolle onderneming, die hierdoor mede de grondslag heeft gelegd voor de bouw van een omroepzender in 1923.

Hierin brengt de heer Vogt zijn interesse voor het ontvangstation op de Meent naar voren en zijn pogingen om op die post werkzaam te kunnen zijn, i.v.m. met vaders vertrek in particuliere dienst. Dat dit niet zonder meer ging blijkt uit een brief van 21-4-'20 waarin de heer Vogt o.a. schrijft:

"Zo U weet was er sprake van, dat ik - met het oog op uw vertrek - wel nuttig werkzaam zou kunnen zijn op PAA en waren daartoe bereids al stappen gedaan bij Koloniën. Toen ik verleden maand de heer Dubois verliet leek de zaak geheel voor elkaar. Vooral omdat de heer Völter - het "raadje" zeggen ze bij de marine - van de Hollandsche Draadlooze Telegrafie te kennen gegeven had, dat ook hij op behoud van het Blaricumse station prijs zou stellen. Ik ging dus uit Hilversum weg met het idee, dat ik van de zomer met mijn gezin in Blaricum zou terechtkomen. Toen ik echter daarop weer bij den heer Völter belandde, vernam ik, dat de zaak nog helemaal niet zo ver was, omdat de Chefs van Völter - dat zijn de Directeur Generaal en de Minister van Waterstaat - Blaricum overbodig achtten. Enfin - zo dacht ik - indien geen Blaricum dan maar Sambeek."

En aan het einde van dezelfde brief:

"Als er nog eens een baantje op Radio-gebied te vervullen valt, dat wel iets voor mij zou zijn, houd ik mij aanbevolen voor bericht. De fabriek gaat goede tijden tegemoet, dus wie weet!"

In een andere brief van Vogt wordt Visser gevraagd zijn voorspraak bij de N.S.F. te willen zijn. Een en ander heeft uiteindelijk tot gevolg dat er een gesprek plaats vindt tussen de heer Vogt en de heer Van der Word, hoofdboekhouder van de N.S.F.

"Tot mijn verbazing" zegt Visser, die hier niets van begreep, "wordt Vogt direct na het gesprek aangesteld als mijn chef als hoofd van de exploitatieafdeling waaronder de effectenbeurszender ressorteerde".

In Juli 1920 zou er al kunnen worden uitgezonden, maar door het ontbreken van de originele zendantenne werd dat een half jaar vertraagd. Had dat ook consequenties voor de aflossing? Wie zal Visser aflossen op de Meentpost als hij weggaat bij de Marine? Uitgaande van de 1½jaar die door Visser op de ontvangpost werd doorgebracht, wordt het dus medio Oktober 1920 als de heer Vogt zijn taak op de ontvangpost overneemt. Gezien zijn interesse mag tevens worden aangenomen dat hij ook voordien de ontvangpost zal hebben bezocht en zicht over de werking van de ontvanger heeft laten voorlichten. De reden van aflossing door Vogt moet zijn gelegen in de voorbereidingen door Visser van de opening van de effectenbeurszender op 19 December 1920. Er zijn er dan 's morgens proefuitzendingen van beursberichten. De aanwezigheid van Visser, nu chef effectenbeurszender, is daarbij noodzakelijk. Maar begin November ontvangt Visser te Amsterdam een telegram van de N.S.F.-directie met het verzoek om na het sluiten van de effectenbeurszender zich met spoed naar Blaricum te begeven en te rapporteren waarom er al 14 dagen geen telegrammen meer waren ontvangen. De ontvanger bleek niet meer correct te zijn ingesteld en nadat Visser de ontvanger opnieuw had ingeregeld, werd Malabar weer correct ontvangen. De volgende dag komt het bericht dat het station Sambeek (de P.T.T. concurrent) volledig de taak van de ontvangpost PAA zal overnemen.

Het is 9 November 1920 als de ontvangpost op de Blaricumse Meent voorgoed wordt gesloten.

Blaricum, 21 Maart 1992.

W.J.A. Visser.

De bouw van het radio-ontvangststation op de Blaricumse Meent.

Het ontvangststation van "De Zeven Provinciën" werd na aankomst van het schip op 1 April 1919 in Den Helder in magazijn genomen. Dr. De Groot, een vasthouder, gaf zijn pogingen een radio verbinding met Ned-Indië tot stand te brengen niet op. Hij had gehoord van de benoeming van de Heer Dubois tot directeur van de N.S.F. en diens aandeel in het ontwerpen van een booglampzender, die om allerlei redenen niet was uitgevoerd. En zo kreeg de N.S.F. te Hilversum het verzoek het opgeslagen

ontvangtoestel ergens op te stellen en een nieuwe poging te wagen Malabar te ontvangen.⁶

Er werd besloten zo snel mogelijk een radio-ontvangststation te bouwen op de Blaricumse Meent, ongeveer op de plek waar nu het talud begint van de Stichtse brug met een antenne tot aan "de Bult". Dat was een hoogte onder Huizen, waar later de Phohi-zenders kwamen (Philips Omroep Holland Indië) en nu de Phohiflat staat. Twee aannemers, ieder met acht werklieden, bouwden in 17 dagen het station en de antenne. Tijdens de bouw werden de materialen aangevoerd per Gooische Stoomtram en vervolgens per wagen of mallejan een half uur verder de meent opgereden. De antenne bestond uit 21 palen van 20 meter lengte. Ze was 2 km lang en gericht op Bandung. Bijzondere zorg was besteed aan de isolatie van de antenne t.o.v. aarde en het verkrijgen van een zo laag mogelijke aardweerstand. De gemeten aardweerstand bedroeg 0,9 ohm, wat destijds door niet veel stations werd gevenaard.⁷ Dat behoeft enige uitleg: De door de antenne ontvangen elektro-magnetische energie wordt overgebracht naar het ontvangtoestel voor verdere bewerking in hoorbare signalen. Voorkomen moet worden dat deze minimale antenne-energie via de palen weglekt naar aarde, waardoor steeds minder signaal van de zender het ontvangapparaat bereikt en daardoor een slechtere ontvangst veroorzaakt. Hoe lager de aardweerstand hoe groter de energie die de antenne aan het ontvangtoestel kan afgeven, des te beter de werking van het ontvangtoestel. Bij zeer kleine antenne-signalen zijn dit zaken van wezenlijk belang zeker in een tijd toen de ontvangtechniek nog in de kinderschoenen stond.

Het huisje was een dubbelwandige directie-keet van 4 bij 6 m. met drie vertrekjes twee meter boven het maaiveld op palen opgesteld. Dit was noodzakelijk i.v.m. het overkomende water van de Zuiderzee. In de winter van 1919-1920 was dit het geval. De ontvangtechnicus van de marine radiodienst werd gedurende drie dagen overgerooid in 1 m. diep water van af het einde van de Meentweg in Eemnes. Ondanks de goede kachel was het er in zulke tijden 's nachts bij vriezend en winderig weer niet zo behagelijk. Ir. Tolk van de N.S.F. had de huishoudelijke verantwoordelijkheid over de ontvangpost, hierin bijgestaan door de bewaarder heer Smeenk uit Blaricum.⁸ Reeds spoedig na de indiensttreding in April 1919 werden uitgebreide proeven genomen voor het bepalen van de meest gunstige golflengten bij dag- en nacht-verbinding, de invloed van het jaargetijde en het tijdstip gedurende elk etmaal, m.b.t. de atmosferische storingen en de invloeden van andere Europese en Amerikaanse zenders. De bijzondere eigenschappen van het toestel, aangaande de kwaliteit van de ontvangen signalen kwamen tijdens deze proeven uitstekend naar voren.⁹

Geraadpleegde lectuur

- 1) De geschiedenis van de Rijkstelegraaf 1852-1952, Dr. E.A.B.J. ten Brink, C.W.L. Schell, uitgave P.T.T.
- 2) Spanne en Spanningen, Willem Vogt, 1963.
- 3) Brief van R. Visser aan "Alle Hens". 1 Febr. 1955.
- 4) Radioleven, Willem Vogt, 1933.
- 5) Philips Koerier, 3 Okt. 1963.
- 6) Algemeen Handelsblad, Supplement 1 Nov. 1969.
- 7) Gooi en Eemlander, Maart 1959.
- 8) Gooi en Eemlander, 19 Juni 1975.
- 9) Aether no 19, April 1991.
- 10) Aether no 22, Jan. 1992.
- 11) Het Radio Ontvangststation voor Indische Signalen op de Blaricummer Meent, P. C. Tolk. Radionieuws 1920.
- 12) Radionieuws 1919.
- 13) Hei en Wei, dorpsblad voor Blaricummers, nrs 87,88, 89 en 90.
- 14) Historische Kring Eemnes, Juni 1991.

---

⁶ Spanne en Spanningen. W. Vogt p 66.

⁷ Radionieuws 1920. Het Radio-ontvangststation op de Blaricummer Meent. P.C. Tolk. Blz. 163-170.

⁸ Bron: R. Visser.

⁹ Zie noot 2.

Jaarverslag 1991

Inleiding.

Was 1989 het jaar van ons eigen onderkomen, 1990 het jaar van de Kroniek, 1991 was het jaar van inventarisatie en verdere uitbreiding van ons werk, dit laatste zal blijken uit dit jaaroverzicht.

Bestuur.

De volgens rooster aftredende leden in 1991, mevr. Ans Zaal en de heren Nieuwenhuizen en Visser werden herkozen, zodat het bestuur onveranderd bleef, ook wat betreft de functies.

Leden.

Op 1 januari 1991 waren er 340 leden ingeschreven. door overlijden verloren wij 9 leden, 7 leden wegens verhuizing of andere reden. maar 36 personen melden zich aan, zodat op 1 januari 1992 er een leden bestand was van 360 leden.

De overleden leden zijn:

Hr. C (Kees) Hanou, Mw. W. (Mien) Vos-de Klerk, Hr. G. Eggenkamp, Hr. G. van Sonsbeek, Mw. M. Hulkenberg-van Alpen, Mw. H. J. Vos, Hr. J. Verver, Hr. L. van Splunteren, Hr. J. Th. Post, Hr. P. Roelfzema, Hr. R. (Reinold) Koopmans en de Hr. J. Loeber.

Ledenbijeenkomsten.

Evenals andere jaren weer vier maal, n.l.:

4 maart: De jaarvergadering, met na de pauze: Jan Rigter, Lammert Calis en Bert de Jong over Blaricumsche boerderijen.

15 april: De heer van Engelen over de Gooische Stoomtram.

7 oktober: De heer van der Steeg over Soestdijk.

4 november: Peter Bakker over oud en nieuw Blaricum, met vergelijkende foto's, na de pauze Stef Nieuwenhuis over bijen.

Dit alles was in de Blaercom. Het aantal belangstellenden wisselde van 40 tot 95.

Het Mededelingenblad verscheen in mei en oktober, in een oplaag van 440 exemplaren. We sturen ze namelijk ook naar allerlei archieven, alsmede naar de omringende plaatsen, en reserveren een aantal voor nieuwe leden. Nieuwe medewerker van ons redactieteam is de heer Fr. de Gooijer uit Naarden.

Werkgroepen.

De nieuwe werkgroep "inventarisatie" kwam om de 14 dagen bijeen, behalve in de zomer. Een 9-tal leden is dan bezig met al onze bezittingen te beschrijven, en ook om de vele foto's op zuurvrij karton te bevestigen met de beschrijving er naast.

Blaricum rond 1840 is bijna afgerond, maar de uitgave ervan in druk is nog een probleem.

Een ruilbeurs voor ansichtkaarten is enkele malen bijeen geweest.

De klederdrachtgroep werkt samen met de "Eem- en Gooilandgroep". Nu en dan komen er nog kledingstukken binnen. De verzameling van Blaricum is bijna compleet. Ook is er veel op foto vastgelegd.

De Genealogie-werkgroep bestudeert de blaricumsche geslachten. Veel gegevens zijn vastgelegd in de naslagboeken over doop, trouw en overlijden, over het kadaster en andere onderwerpen, samengesteld door Bert de Jong en Ron Machielse. Een belangrijke aanwinst was de genealogie van de familie Heerschop, gemaakt door ons lid, mevrouw Heerschop uit Utrecht.

De lustrumcommissie bereidt de feestelijkheden voor van ons tweede lustrum op 14 en 16 mei a.s.

De secretaris doet een onderzoek naar de uitgeverij "De Waelburgh", en bewerkt de belangrijke brieven collectie van bekende schrijvers uit de jaren twintig aan Laurens van der Waals.

De werkgroep "Afbeeldingen en Geschriften" verzamelt boeken , foto's, en ansichtkaarten, krant artikelen enz., betreffende Blaricum.

Het werk en de studie van de groep " Landbouw en aanverwante bedrijven" resulteerde al verschillende malen in lezingen over deze onderwerpen en over het leven in dit boerendorp.

Wat onze eigen "Uitgeverij" betreft: De Kolonie en de Kroniek zijn beide bijna uitverkocht. De Gidsen moeten opnieuw worden gedrukt. Eind vorig jaar hebben wij i.s.m. de gemeente Blaricum vier ansichtkaarten laten drukken, nog een van de laatste successen van Drukkerij Jaap van Gestel. Er zijn ook nog sjaals en dassen "Op de Deel" te koop, met het gemeentewapen.

Aanwinsten archief.

Ook vorig jaar hebben we veel schenkingen ontvangen: Oud gereedschap, foto's, kranten, boeken en diversen. De lange rij van aanwinsten is afgedrukt in dit Mededelingenblad. Te zien zij steeds op de Zaterdagmiddagen. Wel wil ik hier even vermelden dat de heer Bep de Boer uit Laren steeds zijn vondsten over Blaricum aan ons belangeloos afstaat.

De Zaterdagmiddagen worden steeds meer bekend. In 1991 bezochten zo'n 500 personen de "Op de Deel" de Blaricummerie en Monumentendag niet meegerekend. Wij ontvingen "Op de Deel" een aantal gezelschappen, zoals een groep gemeentesecretarissen, een Jachtclub van 25 personen, en een fietsclub die allen , jong en oud, op antieke fietsen aankwamen, een schitterend gezicht. Ook organiseerden wij, Jan Rigter en c.s., een wandeltocht door ons dorp op 20 Juli, waar boven verwachting veel belangstelling voor bestond.

Verdere activiteiten.

Veel informatie werd gevraagd en gegeven. Wij waren aanwezig bij de blaricummerie, bij de Open Monumentendag, bij de TVE-dag in Weesp, bij 25 jaar gemeente s'Graveland, verschillende malen bij het Goois Museum, bij de schenking van het informatiebord van de ANWB. Door het bekende driemanschap werden weer lezingen gehouden over oud-Blaricum in de Wingerd en in Johanneshove.

Tot slot vermelden wij nog dat het bestuur een projectietoestel heeft aangeschaft, zodat wij niet meer afhankelijk zijn van het lenen bij anderen.

Speciaal moeten wij hier vermelden het "Roggeogst-Project" o.l.v. Lammert Calis: het maaien van de rogge op 14 augustus, het ploegen met twee paarden door Budje, het opladen en vervoer op de oude boerenwagens naar de boerderij van Jan en Elly, daar het dorsen op Monumentendag bij de heropening van deze boerderij, het strosnijden en het wannen in de wanmolen, later het malen van de rogge in de molens van Vreeland en Laren, het bakken van het roggebrood in een oude oven in Soest. Dit alles vastgelegd op video door Jan Vos, en op vele foto's.

Ook bij andere gelegenheden doen wij nooit tevergeefs een beroep op de leden. Daarom aan het einde van dit overzicht veel dank aan allen die genoemde activiteiten mogelijk hebben gemaakt en nog maken.

Moge dit lustrumjaar een even goed jaar worden als 1991.

G.Th. Adema, secr.

Overpeinzing van een Erfgooiër

Het is alweer 10 jaar geleden dat Piet van der Bergh mij eens vroeg: 'We zijn van plan om een Historische Kring op te richten, lijkt je dat niet wat?' Je begon te merken dat na de bebouwing van de Meenten het Gooi begon te veranderen.

Ik vond het een goed idee, en heb er aan mee gedaan; en nooit gedacht dat het nog eens uit zou groeien tot een vereniging met zoveel leden. Een vereniging die probeert het verleden te bewaren.

Eens was Blaricum een agrarisch dorp, met een samenleving van mensen die op elkander waren aangewezen. We hadden wagenmakers : Van Meerwijk, Willem Vos; smederijen: Koot, Rozendaal en

Van der Bergh. (Henk de Smid in de volksmond). Laatstgenoemde was een van de eersten, die al voor de oorlog met een Harley Davidson door het dorp reed. Ook slager Bart Tak van de Angerechtweg beschikte over zo'n voertuig. Als schooljongen keek je ze verlangend na, en dacht: 'daar zou ik wel eens achterop willen zitten'.

Henk de Smid was iemand met veel humor, en was op velerlei gebied boerenadviseur. Hij had verstand van koeien en paarden, en bij ziekte van die beesten had hij een rijk arsenaal van huismiddeltjes. Er begonnen toen meer machines te komen bij de boeren, aanvankelijk vooral hooibouw-werktuigen. Er brak wel eens wat, en men kwam bij hem om te vragen of ie 't repareren kon. Dan zei hij: 'Spring maar achter op de motor, dan gaan we wel even kijken wat er aan scheelt'. (De meeste landbouw-werktuigen werden door hem geleverd.) Met geweld ging het richting Eemnesserpolder, de boer met zijn armen om de smid geslagen. Als deze merkte dat de man achterop bang was, dan werd er nog eens extra gas gegeven. Hij kon er behoorlijk mee scheuren.

We hadden toen die tijd twee agenten, Jacobs en Broer, en een rijksveldwachter, Van Amerongen. De smid werd eens aangehouden door agent Broer. 'Henk, ik begrijp niet dat je niet in de gaten hebt dat je veel te hard door het dorp rijdt'. We hadden toen nog veel grintwegen, en die konden zomers enorm stuiven. Door de stofwolken kon je vaak niets meer zien. 'Nou je het zegt, Broer, van de week heb ik het wel gemerkt. Ik kwam van Utrecht. Ik had er een goeie gang in, en even voorbij De Bilt stond er politie, die een stopteken gaf. Ik ging zo hard dat ik niet kon stoppen. Even verder stond er weer een agent. Ik vloog hem voorbij, maar die trok zijn revolver en schoot. Maar je gelooft het of niet, maar het kogeltje kon me net niet inhalen!'.

Ik heb wel eens het idee, dat er vroeger toch meer mensen waren die het leven ook een beetje van de vrolijke kant bekeken. Men moest, vooral in een dorp, meer met elkaar optrekken. Bij het hooien, roggebouwen, dorsen en op de meenten was men ook veel op elkaar aangewezen. En ook daar zat humor in.

Vorige zomer heeft de Historische Kring nog een kampje met rogge met de hand gemaaid. En toen merkte je dat je met iets bezig was uit een andere tijd.

Daarom is de oprichting van de Historische Kring een goed idee geweest. Het is ook van belang om ook jongere mensen, die geïnteresseerd zijn in geschiedenis, erbij te betrekken. We zijn 'Op de Deel' elke zaterdagmiddag open van 2 tot 4 uur. Kom eens langs als je er wat voor voelt!

Jan Rigter Lzn.

Boerenfolklore

Kamelen, runderen, ezels, paarden, schapen en geiten zijn allemaal zoogdieren, waarvan de vrouwelijke dieren, -al naar de streek waar ze thuis horen- melk kunnen leveren die wordt gebruikt voor menselijke consumptie. In ons land beperkt men zich tot het melken van koeien, schapen en geiten. Vroeger ook wel van ezinnen.

De koeiemelk is hier overheersend. Aan de zuivelfabrieken mag trouwens geen melk van andere dieren worden afgeleverd. Uit de melk wordt een hele reeks producten vervaardigd. Melk, boter en kaas heten zuivel. De pappen, vla, yoghurt, kwark enz. noemt men melkproducten. Vooral rond het bereiden van boter zijn in de loop van de tijd nogal wat folkloristische verhalen ontstaan, die te maken hebben met de tegenslag die bij het karnen kan optreden. Wanneer de zuurgraad van de te karnen melk onvoldoende is, of de temperatuur ervan te laag, dan wil de karn niet 'zetten' of 'afkomen'. Het verband tussen temperatuur of zuurte van de melk met het mislukken van het karnproces werd door onze voorouders niet direct doorzien. Hun beste verklaring voor het euvel was dan te zeggen dat de melk was behekst. Aangenomen werd dan dat er iets of iemand in de omgeving de melk had betoverd. Menig oud of wat eigenaardig vrouwtje is daar in de loop van de tijd op aangekeken, of zelfs voor gestraft.

In het boek 'Volksverhalen uit Gooi en Eemland en van de westelijke Veluwe', dat te koop is bij het P.J. Meertensinstituut te Amsterdam, staan tientallen verhalen over gevallen in onze omgeving, dat een heks of kwaad wijf de karn verknoeide.

Zo gebeurde het dat bij een boer aan de Eem iedere ochtend de te karnen melk al was ontdaan van de room. De melkkelder werd stevig op slot gehouden, maar desondanks was steeds weer de melk afgeroomd. Na goed zoeken bleek er een klein gaatje onder de deur te zitten, waar net een muis doorheen kon. Toen was het lek dus gevonden. De boer verstopte zich 's avonds in de kelder, en toen

hij het bij de deur hoorde ritselen hield hij snel een jutezak voor het gaatje om de muis daarin te vangen. Maar er gebeurde iets heel anders! De heks die als muis door het gaatje de kelder in kwam, wist niet dat daar iemand was om haar te bespieden, en veranderde zich direct weer in een mens. Zo kreeg de boer een vrouwmens in plaats van een muis in de zak. Ontsnappen uit de sterke boerenknuisten was niet mogelijk, en ze kreeg een flink pak rammel. Het bleek een oud wijf uit de buurt te zijn. De volgende morgen liep ze bont en blauw geslagen rond, maar de melk werd niet meer afgeroomd, en de karn kwam steeds op tijd af!

Meestal was er niet direct een mens in 't spel, maar meer een boze geest. Die kon je dan laten bezweren door een belezer of zo iemand. Hier in Blaricum had je bijvoorbeeld het 'Wondervrouwtje' die deze kunst verstond. Voor een footje deed ze heel wat. Dat kon je je besparen door plotseling een ketel kokend water in de karn te gooien, of met een gloeiende pook door de melk te slaan. De geest schrok daarvan zo, dat ze weg vloog. Het karnen verliep dan verder zonder problemen.

De verklaring hiervoor weten we nu wel. De melk werd wat opgewarmd, en daardoor klonterden de vetdeeltjes in de melk beter aan elkaar, en kwam de karn 'af'.

S.N.(Vrij naar Engelbert Heupers)

Coöp. Fabriek van Melkproducten			№ 08281
„DE GOEDE VERWACHTING”			
TELEFOON No. 2381 (LAREN N.H.)			TE BLARICUM
GIRO-REKENING No. 91865			VERG. No. L.M. 907
NAAM <i>S. Vos</i>	VAN	<i>16/12</i>	T/M <i>22/12 '45</i>

Winterkost voor heideschape

Blaricum is gelukkig weer verrijkt met een kudde schape en een schaapskooi. Deze schape komen ook in de winter aan hun voedsel door bijvoeding en het gras dat de heide overwoekert. In de voorbije eeuwen was er in de wintertijd op de heidevelden weinig voedsel te vinden. Men weidde dan de schape op de stoppelweiden van de Engen en op de Meentgronden, die ten bate van de dorpen Blaricum en Huizen werden verhuurd¹⁰. Tegen deze gang van zaken werd in 1734 bezwaar gemaakt, waarschijnlijk door het dorpsbestuur van Laren.¹¹ De volgende akte uit het archief van Blaricum¹² behelst een betoog om het aloude gebruik te handhaven.

“Op den 16 April 1734 Compareerden voor Gerrit Duerkant Schout¹³, mitsgaders Hendrik Gerritz van Dieren en Jan Ebbe Schepenen in Blaricum: Cornelis Willemsz Verwer oud Buijrmeeester deses dorp, oud omtrent 63 Jaeren, Jan Dirkz Coppn oud omtrent 63 Jaeren, Jacob Brantz oud Schepen alhier tot Blaricum oud omtrent 61 Jaeren. Jan Willemsz Verwer de oude, gewesene schaarmeester¹⁴ omtrent 62 Jaren. Jan Willemsz Verwer de jonge, gewesene schaarmeester omtrent 60 Jaren, Gijsbert Breghterz oud schepen en gewesene schaarmeester alhier, omtrent 55 Jaren, Willem Jacobz Boer, gewesene schaarmeester omtrent 53 Jaren, en Laastelijk Jan Willemsz Goijer gewesene schaarmeester, oud omtrent 50 Jaeren, alle erffgoijer geboren, en altoos gewoont hebbende en nog wonende binnen dese dorpe uytgesondert de voorn. Jacob Brantz die geen erffgoijer is, dog ook alhier geboren en die alleenlijk de tijd ven elff Jaren van uyt deses Dorpe gewoont heeft tot Huysen: En verklaarde alle

¹⁰A. Perk: Verslag omstrent den oorsprong en den aard der gebruiksregten op heiden en weilanden in Gooiland (1842) blz. 82.

¹¹Idem als noot 1 blz. 79

¹²Oud Recht Blaricum nr. 3268 fol. 28, 29, 30.

¹³Gerrit Duerkant: 1700 - 1747. Schout te Blaricum van 1721 tot 1747.

¹⁴Schaarmeester: "Beambte" van Stad en Lande van Gooiland. Hij hield toezicht op het naleven van de regels, die gesteld waren aan het beweiden van de Meent.

Schaapskool op de Blaricumse heide.

deselve Comparanten ter requisitie van den Buyrmeester van Blaricum mitsgaders van de Buyrmeester van de Dorpe Huijsen als hen voor hun intrest voegende hoe waar en waaragtig is dat sij ieder van haar jeugt aff aen tot in de Jaere 1732 incluys, gesien hebben, en dus ten vollen bekent te sijn dat de Schaapherders of Huijrders van de Nenge van Blaricum en Huijsen voornoemt/ welke nenge die huijrders ider afsonderlijk in pagt koome aan te staan. De eene van de Buijrmeester van Blaricum en de andere van de Buijrmeester van Huijsen/ in die qual - altoos ider afsonderlijk met hunne koppels schapen openbaer en in t'gesigt van een ider, genoegsaam dagelijks op de Gemeente van Goijland soo verre die gelegen is agter en ter seijde de voorn. Dorpen Huysen en Blaricum, sijn koome weijden te weten allenig in de wintertijd circa vande 10 November tot de 27 Maart jaarlijks in welke tijd altoos de voorn. Gemeente van sijn hekken en andere sluijtinge ontvreed is en de paerden en koeijenvan de erffgoijers tot het bewijden van de voorn. Gemeente geregtigt daar van sijn afgehaald. Sonder dat hun bekent is, dat oijt in die tusschentijd deselve schapen of enige van dien door enige schaarmeester van Goijland off andere op praetext dat daar in die tijd niet mogte weijden daar van sijn afgehaalt, dat enige bekeuringen dienaangaande sijn voorgevallen, met bijvoeginge dat sij geduyrende haer Leeftijd van ouder Luijden erffgoijers en inwoonders dese Dorps noyt anders hebben gehoord of deselve koppels Schapen hebben, voorheen ook altoos onverhinderd in opgamelde tijd, namentlijk van 11 November tot circa 27 Mrt. jaarlijks de voorn. Weijde aldaar geprofiteert en genoten sij alle gesamentlijk verklaren nog wijders dat hun mede van de jeugt aff aen bekent is dat de hekken en vredingen dienende tot afsluytinge van de voorn. Gemeente door de Buijrmeesters van de Dorpen Huysen, Blaricum en Laren altoos en meest openbaer bevreet sijn geworden sodanig dat de niet verder gehouden wierden die hekken en vredingen aldaar te laten blijven als tot ende 11 November als wanneer die hekken en vredingen altoos thys gehaalt en van daar gebragt sijn geworden 't welke alsnog en tot huijden is continerende waardoor dan ook veelmalen gebeurt dat kort na den 11 November jaarlijks andere beesten soo koeijen als paerden van Stigste en andere personen die niet geregtigt sijn tot voorn. Gemeente daar op koome te weijden sonder dat ook haers wetens in die tijde sodanige beesten oyt geschut of verbeurt verklaart sijn geworden.

Eijndelijk verklaren sij comparanten ook alle gesamentlijk dat sij nog noyt hebben kunnen bevinden of oordeelen dat de weij die voorgemelde Schapen op de voorn. Gemeente in opgamelde tijd koomen te

genieten enig nadeel is toebrengeende aan de voorn. Gemeente in het generale nog aen de vrugten daarvan in 't bysonder welke de erfgoijers die op voorn. Gemeente haer beesten jaarlijks den 12 Mey koomen te scharen en te brengen daar af sijn competerende."

De rechten betreffende het 'schapenweiden in de winter' zijn voor het eerst opgenomen in de schaarbrief van Stad en Lande van Gooiland uit 1741. In de scharrbrief van 1805 staat onder punt 24 het volgende:

"Het harde van de Gemeentens en ook het hooge en het laage van de Gemeentens zelfs (dog alleenlijk in de tijd dat de gemeente Weijde ontvreed is, namentlijk van den 12 November tot den 27 Maart in de Wintertijd) zal door de schapen van GEKWALIFICEERDEN MOGEN WERDEN BEWEIJD, namentlijk door de koppels van Laaren, Huizen en Blaricum, ...

..... zullende ten dien eijnde voor de Voorn. respectieve koppels een vrije drift zijn en blijven over de gantsche Heijde, en particulier zal Laaren voor haar koppel of koppels, gedurende de voorn. Wintertijd de vrije drift hebben, tusschen de Neng en het Dorp Blaricum aan de Ene en de nieuwe Camp aan de andere zijde, tot op de voorn. Gemeente, en van daar terug."

F.J.J.de Gooijer

Aanwinsten archief in 1991

Van de aanwinsten voor ons archief in 1991, waarvan de meeste geschonken zijn, noemen wij:

Twee verkeersborden. (Gemeente Blaricum)
 Meiden en knechtenkist. (Herman Vos)
 Kruiwagen, koperen spuit voor fruitbomen. (Hr. J. Schaapherder)
 Olieverfschilderij van een Larense boer. (Hr. W. Kots)
 Krijttekening van Prof. Wallenburg. ("De Schedelmeter") (Fam. Vos-de Klerk)
 Ets van de Verbindingsweg. (Mw. Scholten-Pleging)
 Gooische Boerenkachel. (bruikleen van Hr. J. Brugman)
 Veegijzer en zicht. (Hr. K. Buis)
 Zeer oude eikenhouten balk afkomstig uit de Herv. Kerk. (Hr. W. Lanphen)
 Paardetuig van slepersbedrijf Jac. Rozendaal. (Hr. S. Nieuwenhuizen)
 Reclameboekje VGM, ± 1965. (Hr. Co Vos)
 Hilversum anno 1850.
 Jan Ligthart: Verspreide Opstellen. 1917. (Mw. Ali Klap)
 Adresboek Laren-Blaricum-Eemnes. 1964. (Hr. J. van Campen)
 Jan P. Koenraads: Gooische Schilders. (Hr. J. van Campen)
 Hessels/Schoondergang: Zorgzaam door de Jaren. (Ziekenhuizen Gooi-Noord)
 Vijf boekjes betreffende de Erfgooiers. (Hr. +Jaap Verver)
 G. Nieuwenhuis: Laren in en na de Reformatie.II. 1912. (Zr. Auxilia v Gils)
 Herman Heyenbrock. Schilder van de Arbeid.
 Ernst Wortel: Burgemeesters en raadsleden van Laren. (Hr. Co Vos)
 Catalogus: Onbedorven schilderachtige Toestanden. (Boereninterieurs)
 Dekema/Schaftenaar: Het Burgerweeshuis te Naarden.
 Verkiezingspamfletten R.K. Staatspartij. e.a. (Hr. C. Rigter)
 Langs Randweg en Merk (Mw. C. Ploeger-v.d. Gijp)
 Kasboek Coöperatieve Bakkerij 1917-1924. (Hr. W. Lanphen)
 Agendaboek Werkliedenverbond 1904 e.v. (bruikleen Hr. H. Wiegers)
 Lijmtang en Sergeant. (bruikleen Hr. H. Wiegers)
 Nachtregister Hotel Vos. 1952-1955. (Fam. Faber)
 Album Zilveren Bruiloft J. van Campen-Andreson. (Hr. J. v. Campen)
 Claudia v.d. Linden: Scriptie over Kolonies Blaricum-Bussum. (Hr. Co Vos)
 Diversen Voetbalclub RKBVV. (Hr. Henk Krijnen)
 De Jong/Machielse/Kok: Kadaster 1832 van Blaricum. (met drie ingangen)
 Lijst van dia's van Blaricum in de collectie B. de Jong. (Hr. B. de Jong)
 Bandopname van gesprek Jan Borsen met J. Geervliet. (Hr. J. Geervliet)
 Doos met diverse papieren. (Hr. J. Loeber)

Geboortekaartjes, bidprentjes, foto's, ansichten, kalenderbladen, krantenknipsels, e.a. papieren. (Hr. G.L. de Boer, Laren)
 Diversen fam. P. Krijnen. (Mw. Th. Boogaard)
 Grote foto Tol Eemnesserweg en de twee tolsleutels, Foto's van de Fam. Tak en Klederdracht-onderdelen. (Hr. H. ter Weijden)
 Mw. H.Th. Heerschop-Wiesenekker: Stamboom Familie Heerschop. (v.d. Auteur)
 IJzeren ploeg (Hr. Bertus v.d. Bergh)
 Enkele archiefkasten (Hr. B. de Boer)
 Verder foto's en andere papieren, teveel om apart op te noemen. Veel dank aan de schenkers. (Mw. Wouters, Mw. van Dorsser, Mw. A. Lindeman, Mw. C. Ploeger, Mw. A. Albers-Borsen, Hr. Maas (Eemnes), Hr. N. Post, Hr. C.J. Post, Hr. B. Steenbeek, Hr. B. Anink, Hr. L. Calis, Mw. Vos-Bogaard, Mevr. Barkey-Wolf.)

De klokkenluider van de Hervormde Gemeente van Blaricum

Inleiding

De Nederlands Hervormde Gemeente te Blaricum beschikt over een zeer interessant archief, dat in bewaring gegeven is in het Streekarchief voor het Gooi en de Vechtstreek te Hilversum. In de 17^e eeuw is de Hervormde Gemeente Blaricum afgescheiden van de Hervormde Gemeente Huizen. De oudste stukken in het archief dateren echter uit het eind van de 17^e eeuw. Eerdere stukken zijn waarschijnlijk bij de grote brand die Blaricum teisterde verloren gegaan: in 1696 zijn de kerk, het huis van dominee Gerrit Ploos van Amstel en het huis van koster en schoolmeester Adriaen Corneliszoon door de brand (gedeeltelijk) verwoest.¹⁵

Naast gegevens over Blaricum, bevat het archief ook gegevens over Larense lidmaten: tot 1942 behoorden de hervormde gemeenten van Laren en Blaricum bijelkaar.

Beschrijving archieven

Het archief bestaat uit drie delen:

1.het archief van de kerkeraad

De kerkeraad is een college dat bestaat uit predikant, ouderlingen en diakenen van de gemeente. De kerkeraad is belast met de leiding van de kerk.

In dit archief zijn gegevens te vinden over kerkeraadsvergaderingen, dopen, huwelijken etc.

2.het archief van de diaconie

De diaconie houdt zich bezig met de zorg voor armlastigen in de gemeente.

3.het archief van de kerkvoogdij

De kerkvoogdij is een college dat belast is met de financiën en met het beheer over de goederen in de gemeente. In dit archief zijn ontvangsten en uitgaven van de kerk te vinden bijv. de opbrengsten van de zitplaatsen in de kerk. Ook worden in dit archief de eigendommen van de gemeente vermeld.

In dit laatste archief vond ik een overeenkomst gesloten tussen Gerrit Schram en de dominee, hier genoemd kerkmeester, C.C. van der Straten.¹⁶

Instructie op het klokken luiden en stoven zetten voor

---

¹⁵De Grote Brand te Blaricum in 1696 in: *Mededelingenblad van de Historische Kring Blaricum*, no. 9, november 1988, p.2;

zie ook: A.C.J. de Vrankrijker, H.J. de Koning, De Oude Kerk van Blaricum, in *Tussen Vecht & Eem, Vrienden van het Gooi, Het dorp Blaricum*, 3^e jrg. nr. 2, mei 1985.

¹⁶Streekarchief voor het Gooi en de Vechtstreek, Archief Nederlands Hervormde Gemeente Blaricum inv.nr. 52.

Gerrit Schram

Gedurende het jaar Anno 1854

De klokkenluider en stovenzetter G.SCHRAM verbindt zich, om bij elke godsdienstoefening te Blaricum de klok te luiden, en wel een half uur voor, als nog eens bij het aangaan der Godsdienstoefening telkenmale vijf minuten lang te luiden, waaraan de klokkenluider zich stiptelijk heeft te houden, als wanneer bij gebreke daarvan het er voor wordt gehouden, dat deze instructie is vervallen, en het klokkenluiden alzo overgaat op een opvolger.

Dat alsdan den tegenwoordigen klokkenluider G.SCHRAM zal worden uitbetaald niet meer dan tot den tijd waarop hij voor het laatst de klok heeft geluid.

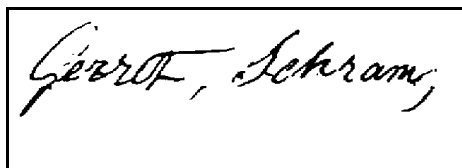
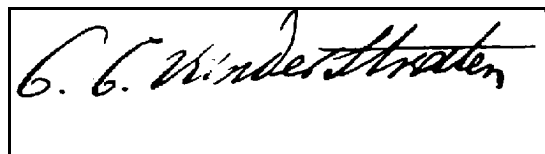
Dat verder de Persoon van G.SCHRAM zich verbindt voor op den Predikstoel en in de Dominé's-bank te bezorgen, te beginnen en te eindigen naar goedvinden van den Predikant.

Dat als de klokluider en stovenzetter G.SCHRAM wordt aangesteld voor Een Jaar van 1 Jan. 1854 tot 31 Dec. van datzelfde jaar, en Hem voor die kerkdienst zal worden uitbetaald op den 31 Dec. 1854 de somma van twaalf Gulden. Er zullen hiervan twee eensluidende stukken zijn, ééne in handen van den Persoon van G.SCHRAM, en ééne in handen van den kerkmeester te Blaricum.

Gedaan te Blaricum op
zaterdag 31 Dec. 1853

De klokkenluider enz.

De kerkmeester

Bovenstaande overeenkomst werd ieder jaar op 1 januari verlengd. Door het overlijden van de doodgraver van de Hervormde Gemeente, Arie Schram in 1859, werd Gerrit tevens tot doodgraver benoemd. Vervolgens werd de overeenkomst met klokkenluider en doodgraver Gerrit Schram tot en met 1863 verlengd.

Maria Boersen

Een feestelijk jaar

De voorzitter opent om 20.05 uur de vergadering en heet allen hartelijk welkom op de eerste vergadering in het jaar 1992. Zij stelt zich niet te zullen laten verleiden tot het houden van een soort "State of the Union", maar er wel op te willen wijzen dat 1992 een feestelijk jaar wordt voor Blaricum omdat een groot aantal jubilea op het programma staat. **De Historische Kring die enorm veel voor de gemeente betekent bestaat dit jaar namelijk tien jaar.** De vereniging van postzegelverzamelaars, die ook veel mensen een grote voldoening geeft, bestaat dit jaar eveneens tien jaar. Verder bestaat het sportpark "Oostermeent" aan de Schapendrift dit jaar 25 jaar, een voorziening die indertijd een enorme aanwinst voor de gemeente betekende. Het Gewest Gooi en Vechtstreek, in welk verband zeker nog veel zal worden gediscussieerd over de vraag hoe zo doelmatig mogelijk te werk kan worden gegaan en hoe met elkaar kan worden opgetreden om als groen gewest tussen het Utrechtse en Amsterdamse staande te blijven en het karakter te bewaren, bestaat dit jaar eveneens 25 jaar. Het Gooisch Natuurreservaat dat hiertoe ook bijdraagt bestaat dit jaar 60 jaar en de BOOK, die vooral in de kwestie van de grenswijziging een zeer belangrijke rol heeft gespeeld, bestaat dit jaar 40 jaar.

(Uit de notulen van de openbare vergadering van de raad van de gemeente Blaricum, gehouden in het gemeentehuis op donderdag 23 januari 1992.)

Uit de Kroniek van Blaricum II

Berichten door Henri Klein verzameld
uit de "Gooi en Eemlander".

1905

19 April

Heden, woensdagmiddag, begint de vakantie aan de Openbare School alhier, die duurt tot 2 Mei a.s. Alsdan worden nieuwe leerlingen toegelaten. De vereiste leeftijd is 5½jaar.

22 April.

Dezer dagen verkeerde een aantal geleiders van hondewagens, thuishorende in een aangrenzende gemeente, in zulken kennelijke staat, dat de gemeenteveldwachter Brandsma zich verplicht zag, den een te deponeren in het voertuig, en de tweede bij de arm te pakken om vervolgens beiden logies te verstrekken 'bij den toren'.

27 Mei.

De telefoonverbinding van onze gemeente is tot stand gekomen, en spoedig kan de opening tegemoet gezien worden. De draden zijn niet geleid langs de trambaan, maar over de heide naar Laren.

Al telkenjare is in de meimaand de tijd aangebroken voor de jeugd om blijken te geven van hare klauterkunst en scherpen blik, doch tevens te verraden haar weinig gevoel, haar gering mededogen. Geen vogelnestje is veilig, of moet zeker wel diep in het hout verscholen zijn. Hagen en muren om tuinen geven geen waarborg dat het vogeltje in zijn arbeid niet gestoord wordt. Het ware te wensen, dat de grootste belhamels in dezen op heterdaad betrapt, een gevoelig lesje ontvangen.

31 Mei.

De eerste echte zomerdag van 1905 bracht mede dat vreemdelingen naar ons dorpje kwamen. Wie de Torenlaan zondagmorgen of zondagmiddag insloeg, moest constateren, dat het nog nimmer zoo druk was: een bewijs dat het goed was deze Torenlaan te bestraten.

7 Juni.

Dinsdagmiddag had alhier een treurig sterfgeval plaats. De echtgenote van de landbouwer H.Vos, zat op de Meent een koe te melken, toen zij plotseling ter zijde viel. De ontboden geneesheer kon slechts de dood constateren.

14 Juni.

Op de eerste Pinksterdag van deze Zomer werd voor het eest de 'Fontaine Lumineuse' op Crailoo ontstoken. Als altijd was het getal wandelaars en fietsers enorm. Alles werkt daar samen om de bezoeker in stille verrukking te brengen.

17 Juni.

Bij het hevig onweder, dat zich vrijdag ontlastte, werden in Blaricum vier stuks vee door het hemelvuur gedood. Twee ervan behoorden aan de landbouwer E.Raven Jacz., de beide anderen aan een landbouwer te Laren.

Vrijdagmiddag, circa half zes, maakte H.M.de Koningin-Moeder een rijtoer door deze gemeente.

Restaurant Crailoo met fontein. (Woensd. en Zand. werkende als fontaine lumineuse. Villaпарк „1 Lee", gem. Blaricum

21 Juni.

Het vee. laatstleden vrijdag door het hemelvuur gedood, werd op last van de autoriteiten, als schadelijk voor de gezondheid, begraven.

Aan de bezitters van het boek 'Heerschop'.

(ingezonden)

Enige tijd geleden heeft mevr. H.Th.Heerschop-Wiesenekker een genealogieboek van de familie Heerschop uitgegeven. Voor in het boek schrijft mevrouw Heerschop dat, als er in de gegevens iets niet klopt, zij dit graag wil weten. Alleen haar adres heeft zij er niet bij vermeld. Nu heb ik verschillende mensen gesproken over dit boek, sommige hebben wat onjuistheden ontdekt. Daarom even het volgende:

Geef alle onjuistheden door aan mevr. Heerschop. Controleer alle gegevens voor zover u dat kunt. Zij kan dan een aanvullingenblad, of een verbeterde uitgave verzorgen. Het adres van Mevrouw H.Th.Heerschop-Wiesenekker is : Jansveld 35 ^{a.bis}, 3512 BE Utrecht.

G.L.de Boer Sr.
Ericaweg 58 te Laren
tel. 02153-15732

Stichting Regionale Geschiedbeoefening Noord-Holland

Deze stichting heeft onlangs het eerste nummer van het tijdschrift 'Historisch Magazine voor Noord-Holland' doen verschijnen. Onze vereniging ontvangt dit blad kosteloos als ruilabonnement voor het toezenden van ons eigen mededelingenblad. Individuele leden van de vereniging hebben ook de mogelijkheid een abonnement op dit blad te nemen. Getracht is de kosten hiervan zo laag mogelijk te houden. Een jaarabonnement (4 nummers) kost slechts f 15,-. Voor het restant van 1992 betaalt men slechts f 7,50. Het adres van de stichting is: Postbus 5212, 2000 GC Haarlem. Telefoon: 023-318436.

Van het Bestuur

Het programma van de Lustrumviering is als volgt:

Donderdag 14 mei:	Boekweitmaaltijd in het Vitusgebouw.
Zaterdag 16 mei:	14.00 uur Opening Tentoonstelling : " EEN DORP IN FOTO'S " door de Burgemeester van Blaricum, Mevr. A.Le Coultre-Foest. Plaats: 'Op de Deel', Brinklaan 2 ^a .

De Fototentoonstelling is geopend:

Na de Opening: van 3 - 5 uur, voor leden van de Kring.
Gedurende 3 weken, tot zaterdag 6 juni:
Zondagmiddag 2 - 5 uur; dinsdag- en donderdagavond van 7 - 9 uur,
en op de zaterdagmiddagen van 2 - 4 uur.

Bij de Kring zijn nog te koop:

- Set van 4 ansichtkaarten in kleur van Blaricum. (f 3,-, leden f 2,50)
(Winter, Boerderij, Centrum vanuit ballon en Roggeoogst)
- Wandelgids Oude Dorp (f 1,-)
- Naamlijst van Beeldende Kunstenaars. (f 3,-)
- Rond Laar en Berg in de 18de Eeuw (f 5,-)
- Dassen met Gemeentewapen (f 30,-, leden f 25,-)

Shawl met Gemeentewapen (f 40,-, leden f 35,-)
Diverse nummers van het Mededelingenblad (f 2,50)

Op de Deel: Er zijn glasdeuren geplaatst achter de grote deeldeuren. Ook zijn er nieuwe vitrines aangeschaft. Tijdens de tentoonstelling is de deel gedeeltelijk ontruimd.

Nog 47 leden wordt verzocht hun contributie te betalen. (f 17,50, 'Postleden' f 20,-)

De oude ANWB-wegwijzer (hoek Bergweg/Huizerweg) is op het ogenblik in restauratie bij leden van de Historische Kring. Zodra een en ander is afgerond zal deze, nu zeldzame, wegwijzer weer op zijn oude stek worden geplaatst.

Het vervolgartikel over Laurens van der Waals is door de grote drukte rondom de jubileum viering niet op tijd gereed gekomen en zal pas in het novembernummer verschijnen.

Modelbouw

Voor echte boerenwagens is er op de Deel geen plaats. Maar enkele weken geleden verraste de heer Jan Albers van der Linden, onze overbuurman, ons met een prachtig model van een Gooische Boerenwagen. Tot in de kleinste finesses nauwkeurig, schaal 1 op 6. Hij heeft er ruim 200 uren aan gewerkt. Vraag dus niet: Maak er ook even een voor mij !

Ook maakte hij voor de Kring een model van de slofploeg, van een houten eg, een melkbusje, een boekweitvork en een hooihark. We zijn hem daar zeer erkentelijk voor. Kom ze maar eens bewonderen op een zaterdagmiddag.

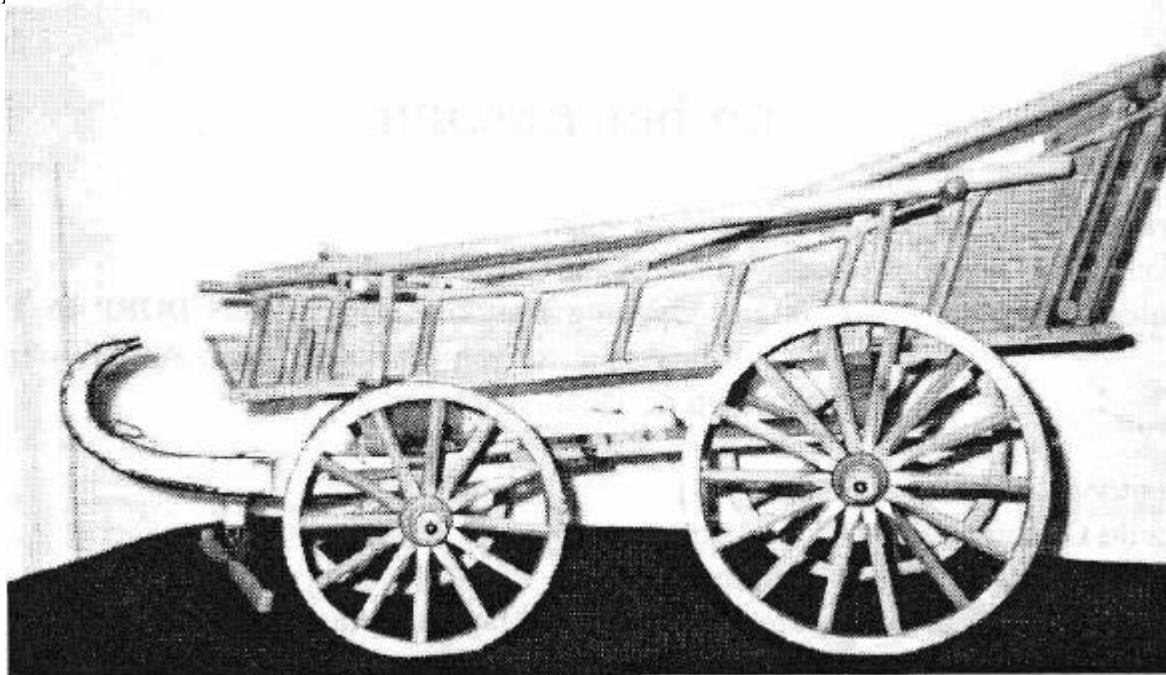
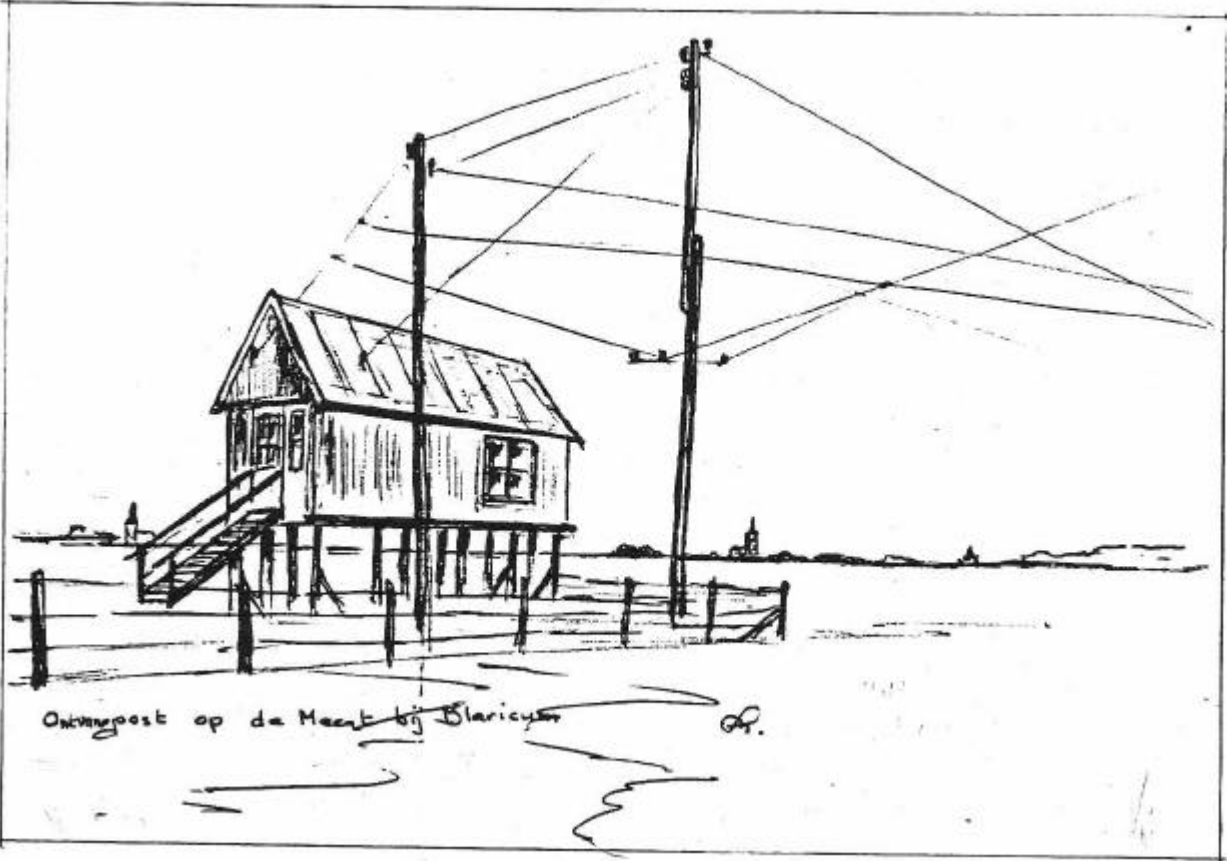

Foto van het door Jan Albers van der Linden vervaardigde model.

Ontvangpost op de Meer bij Blaricum

P.